

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ БАНКІВ: ВИМОГИ МСФЗ ДО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Анотація. Розглянуто необхідність узгодження формування та складання фінансової звітності банківськими установами згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Висвітлено деякі аспекти МСФЗ, які вже набули чинності та які будуть упроваджуватися.

Аннотация. Рассмотрена необходимость согласования формирования и составления финансовой отчетности банковскими учреждениями в соответствии с Международными стандартами финансовой отчетности (МСФО). Освещены некоторые аспекты МСФО, которые уже вступили в силу и которые будут внедряться.

Annotation. The article describes the formation and the need for harmonization of financial reporting by banking institutions in accordance with International Financial Reporting Standards (hereinafter IFRS). Some aspects of IFRS which are already in force and those which will be implemented have been revealed.

Ключові слова: фінансова звітність, стандарти, облік, гармонізація, консолідована звітність, порядок формування, сегмент, узгодження.

Банківська система відіграє значну роль не тільки на внутрішньому ринку України, але й у розширенні її участі в процесах глобалізації фінансових ринків та інтеграції економіки держави в світову господарську систему. Як і будь-яка комерційна організація в Україні, банки ведуть бухгалтерський облік усіх операцій та складають фінансову звітність. Зацікавленість користувачів звітності банків полягає в отриманні повної та достовірної інформації, що розкриває фінансовий стан організації, яка дає уявлення про рівень надійності банку. На вимогу МВФ, спеціальним комітетом розроблені Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), які постійно переглядаються та вдосконалюються. Їх застосування в Україні передбачено Стратегією [1]. Однак процес імплементації МСФЗ у вітчизняну систему бухгалтерського обліку, яка відповідає за формування фінансової звітності, відбувається дуже повільно і не завжди кваліфіковано.

Широкий спектр питань з бухгалтерського обліку в банках та шляхи його вдосконалення досліджувалися в роботах Дарбеки Є. М., Іванова І. О., Тазіхіної Т. В., Чиркової М. Б., Шуваєвої М. І., а також у дисертаційних роботах Волосова К. М., Домащенко Д. В., Живіхіної І. Б., Корікова О. О., Образцова М. В., Рукочука О. В., Русанової О. М., але в них недостатньо розглядалися питання вдосконалення фінансової звітності банків шляхом їх гармонізації з МСФЗ. Проблема розробки нової методології та поетапного запровадження правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності за МСФЗ присвячені наукові праці Галасюка В. В., Голова С. Ф., Жигайло Г. І., Л. Кіндрацької, Ричаківської В. І., Снігурської Л. П., Табачук Г. П. Вагомий внесок у наукові дослідження за даною тематикою зроблено методологом НБУ з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності Снігурською Л. П.

Мета дослідження: розглянути особливості формування та складання фінансової звітності банками, її види з огляду на їх облікову політику, визначити порядок складання та компонентність річної звітності.

Завдання дослідження: дослідити особливості фінансової звітності банків. Розглянути нові вимоги МСФЗ до формування фінансової звітності.

Об'єктом дослідження є фінансова звітність банків згідно з МСФЗ.

Предметом дослідження є МСФЗ та порядок складання та подання банками фінансової звітності.

Фінансова звітність банків складається з балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал, приміток та пояснень.

Метою складання звітності є отримання інформації внутрішніми та зовнішніми користувачами щодо стану справ установи. Вона має бути обов'язково правдивою та достовірною для того, щоб керівний склад організації зміг приймати правильні та доцільні рішення щодо ефективного управління коштами, ресурсами і персоналом своєї організації.

Обґрунтована оцінка фінансового стану комерційного банку також пов'язана з достовірністю інформації про його доходи та видатки. Ці облікові об'єкти є основою функціонування банку і показником наслідків його діяльності.

На вимогу міжнародних фінансових організацій, банки України першими серед суб'єктів господарювання досить швидко реформували систему бухгалтерського обліку і продовжують перебудовувати свою облікову політику під міжнародні вимоги. Методологією процесу переходу банків на МСФЗ займається Національний банк України і через створення нових Положень, Інструкцій та внесення змін до чинних нормативно-правових актів НБУ з питань ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності домагається створення єдиних національних стандартів ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності й послідовного впровадження міжнародних стандартів у практику банків, що зробить звітність українських банків прозорою, зрозумілою для користувачів та корисною для самих банківських установ.

Завдяки нововведенням у практиці бухгалтерського обліку банків України з'явилися такі нові методики і процедури: оцінка фінансових інструментів на базі грошових потоків, що очікуються в майбутньому від цього інструменту; застосування техніки дисконтування; визначення ефективної (реальної) процентної ставки за фінансовим інструментом (його внутрішньої норми дохідності); визнання та відображення в обліку зменшення корисності активів; переоцінка об'єктів обліку в разі зміни їхньої справедливої (ринкової) вартості. Усі ці процедури мають на меті відображення в обліку та звітності реальної вартості активів і зобов'язань, реального фінансового стану банку [2, с. 20].

Звітність, що є кінцевим результатом бухгалтерського обліку, відповідно до запиту споживачів, поділяється на фінансову, управлінську та податкову. Частина фінансової звітності (основна фінансова звітність) підлягає оприлюдненню і Міжнародні стандарти в першу чергу стосуються її.

Концептуальна основа складання та подання фінансових звітів МСФЗ визначає: елементи, які безпосередньо пов'язані з визначенням фінансового стану в балансі: активи, зобов'язання, капітал; елементи, які безпосередньо пов'язані з оцінкою діяльності у звіті про фінансові результати: доходи, витрати.

Концептуальна основа складання та подання фінансових звітів подає: визначення елементів фінансових звітів; загальні критерії визнання операцій елементами фінансової звітності; основи оцінки як методу вимірювання об'єктів обліку

Фінансову звітність складають щороку. При цьому річним періодом вважається фінансовий рік, що не завжди збігається з календарним роком. МСФЗ 1 не вимагає, щоб звітний рік збігався з календарним, а також дозволяє практику складання звітності за 52 тижні. Це зумовлено тим, що в багатьох країнах звітний рік починається з місяця або кварталу створення суб'єкта господарювання, а не з 1 січня. В Україні на рівні законодавства встановлено, що звітним періодом для фінансової звітності всіх суб'єктів господарювання, у тому числі банків, є календарний рік.

Фінансова звітність банку складається на підставі даних бухгалтерського обліку, тому принципи та методи, що складають облікову політику банку, застосовуються на етапі бухгалтерського обліку проведених банком операцій.

Облікова політика банку – це сукупність принципів, методів та процедур, визначених банком в межах чинного законодавства України, відповідно до яких повинна бути складена та представлена користувачам фінансова звітність.

Принципи, що складають облікову політику банку – це базові (загальні), покладені в основу облікової політики, а також конкретні відносно певних операцій критерії визнання, оцінки та класифікації в бухгалтерському обліку активів, зобов'язань, доходів, витрат та капіталу банку, що є основою для подальшого складання фінансової звітності.

Вимоги до складання фінансової звітності банку, її склад та звітний період визначені Національним банком України відповідно до вимог чинного законодавства. Фінансова звітність складається у національній валюті України – гривні. Операції в іноземній валюті відображаються у фінансовій звітності у національній валюті України шляхом перерахунку залишків за рахунками в іноземній валюті в еквіваленті суми в гривнях за офіційним курсом гривні до іноземних валют на відповідну дату формування звітності.

Річна фінансова звітність банку, як будь-якої організації, складається щорічно за звітний календарний рік, що починається 1 січня, у складі Балансу, Звіту про фінансові результати, Звіту про власний капітал, Звіту про рух грошових коштів, приміток та пояснень до звітів. Річна фінансова звітність банку складається за даними бухгалтерського обліку, шляхом трансформації даних із річних файлів балансу та інших форм у зазначені складові форми річної фінансової звітності. Річна фінансова звітність складається після проведення коригуючих проводок за підсумками року в цілому по банку з урахуванням звітності всіх його філій та вирахуванням залишків за внутрішньо-системними розрахунками.

Консолідована фінансова звітність – це фінансова звітність, що відображає фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів банку – юридичної особи та його дочірніх компаній як єдиної економічної одиниці. При цьому дочірні компанії, звітність яких консолідується з материнським банком, несуть відповідальність за достовірність та повноту даних, які надані материнському банку [3].

Метою складання консолідованої фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів банку – юридичної особи та його дочірніх компаній, як єдиної економічної одиниці.

Дочірні компанії також складають річну фінансову звітність згідно з вимогами Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України" за формами та порядком їх заповнення, встановленими Міністерством Фінансів України за погодженням з Держаним комітетом статистики України [4].

Після завершення складання фінансової звітності материнського банку та його дочірніх компаній проводиться їх консолідація Управлінням обліку і звітності Головного банку шляхом включення до складу фінансових звітів банку даних пакету консолідації дочірньої компанії.

До річної окремої та консолідованої фінансової звітності банку, в якій розкривається інформація про доходи та витрати, активи та зобов'язання банку включається звітність за сегментами, що складається банком згідно з МСФЗ 8 "Операційні сегменти" та згідно з "Інструкціями про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України" [5].

Сегмент бізнесу – це відокремлена частка діяльності банку, яка відрізняється від інших сегментів бізнесу: групою банківських продуктів, які пропонуються клієнтам банку; типом переважної більшості клієнтів – покупців банківських послуг. Звітність за сегментами бізнесу банку складається на підставі даних бухгалтерського та управлінського обліку.

На сьогоднішній день у фінансовій структурі банку відокремлені такі сегменти бізнесу: "фінансові інститути та інвестиції"; "корпоративний бізнес"; "роздрібний бізнес".

Усі вимоги щодо фінансової звітності, встановлені міжнародними стандартами, знайшли своє відображення у принципах бухгалтерського обліку і звітності, встановлених НБУ для банків України [2, с. 80].

Таким чином, одними із основних напрямів реалізації стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні є методичне забезпечення процесів узгодження фінансової звітності з МСФЗ та законодавче регулювання порядку застосування цих стандартів, тому узагальнена звітність банку, консолідована фінансова звітність, консолідована управлінська звітність, Консолідована податкова звітність НБУ залишається в банку для прийняття стратегічних рішень ДПІ. На сьогодні досить неврегульованим є питання складання звітності в повній відповідності МСФЗ. Суттєвим на сьогодні є визначення порядку складання фінансової звітності, що

передбачає: визначену послідовність етапів, черговість, правила і методи складання та коригування звітності; строковість складання та оприлюднення; використання необхідних нормативних та законодавчих актів.

Наук. керівн. Глєбова Н. В.

Література: 1. Стратегія, затверджена Кабінетом міністрів України від 24 жовтня 2007 року. VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>. 2. Оцінювання фінансових інструментів банку за Міжнародними стандартами фінансової звітності : [навч. посібн.] / П. М. Сениш, В. І. Ричаківська, М. Л. Лапішко та ін. – К. : УБС НБУ, 2009. – 451 с. 2. Стандарт № 1 "Подання фінансових звітів". Міжнародні стандарти фінансової звітності 2004. Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України / за ред. С. Ф. Голова ; [пер. з анг.], 2005. – Ч. I. – 1304 с. 3. Хенни Ван Грюнинг. Международные стандарты финансовой отчетности. Практическое руководство / Хенни Ван Грюнинг. – М. : Весь мир. – 2006. – 344 с. 4. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами : практичний посібник / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – Х. : Фактор, 2007. – 976 с. 5. Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затверджені постановою Правління НБУ від 27.12.2007 р. № 480 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.